Ο Αντόνιο Νέγκρι για τη Γαλλική Εξέγερση

Του Αντόνιο Νέγκρι

Ας σκεφτούμε σχετικά με αυτό που συνέβη τις τελευταίες τρεις εβδομάδες στη Γαλλία. Μπορεί να ονομαστεί εξέγερση;

Εξαρτάται από το πώς εννοείται η λέξη εξέγερση – βέβαια, όπως και να εννοείται, κάτι τέτοιο συνέβη. Και μάλλον συνεχίζει. Και δεν το δείχνουν τόσο οι βιαιότατες συγκρούσεις που πραγματοποιούνται εδώ και δύο εβδομάδες στην παρισινή μητρόπολη. Δεν είναι τα οδοφράγματα, οι φωτιές στα αυτοκίνητα του παρισινού κέντρου που το αποδεικνύουν, κι ούτε επίσης οι jacqueries[1] εδώ κι εκεί στη Γαλλία και τα μπλόκα στους δρόμους, που εξαπλώνονται παντού. Το δείχνουν εκείνα τα δύο τρίτα των Γάλλων που επιδοκιμάζουν το γενικό κίνημα που προκάλεσε η αύξηση της τιμής των καυσίμων. Κι αυτή η επιδοκιμασία πηγαίνει πολύ πέρα από την ενδεχόμενη καταδίκη των ταραχών που συνέβησαν. Ενδιαφέρουσες σχετικά με αυτό είναι οι ενδείξεις ανυπακοής στη συμπεριφορά των πυροσβεστών και των αστυνομικών σωμάτων.

Σίγουρα αυτή τη στιγμή στη Γαλλία υπάρχει ένα πλήθος το οποίο εξεγείρεται βίαια ενάντια στη νέα αθλιότητα που προκαλούν οι νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις. Ένα πλήθος το οποίο διαμαρτύρεται για την υποβάθμιση της εργασιακής δύναμης στην επισφαλή εργασία και για τον περιορισμό της κοινωνικής ζωής μέσα στην ανεπάρκεια των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών, για την απαράδεκτη φορολόγηση κάθε υπηρεσίας κοινωνικής πρόνοιας, για τις γιγάντιες περικοπές στη χρηματοδότηση των δημοτικών αρχών και τώρα, ακόμη περισσότερο, για τα αποτελέσματα (που αρχίζουν να γίνονται ορατά) του Loi Travail[2], κι ανησυχεί για τις επερχόμενες επιθέσεις στο καθεστώς της σύνταξης και τη χρηματοδότηση της εθνικής εκπαίδευσης (πανεπιστήμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση).

Υπάρχει, λοιπόν, στη Γαλλία, κάτι που εξεγείρεται βίαια ενάντια στην αθλιότητα και το οποίο συνοδεύεται από το σύνθημα "*Macron, démission!**[3]***" – μια επίθεση δηλαδή στις επιλογές του τραπεζίτη Μακρόν υπέρ των κυρίαρχων τάξεων. Τα αντικείμενα της εξέγερσης είναι ο Μακρόν και οι φόροι. Δεν είναι ένα παραδοσιακό κοινωνικό κίνημα εκείνο που δημιουργήθηκε γύρω από αυτά τα αιτήματα – δεν είναι κάτι τέτοιο τουλάχιστον στη μορφή που είχε στον εικοστό αιώνα, όπου ένα κίνημα παρουσιάζει στόχους, τους οποίους οι θεσμοί του Κράτους αποδέχονται ή αρνούνται αφού διαμεσολαβηθούν από ενδιάμεσα κοινωνικά σώματα.

Αυτό είναι ένα κίνημα του πλήθους το οποίο δεν θέλει διαμεσολαβήσεις και αποτελεί έκφραση της τεράστιας συσσωρευμένης κοινωνικής ανέχειας.

Υπάρχει κάτι που χτυπάει στο μάτι σε αυτό το κίνημα και το διαφοροποιεί από τους πιο σκληρούς αγώνες που γνώρισε η Γαλλία τα τελευταία χρόνια, παραδείγματος χάρη από τον αγώνα του 2005 στα banlieus[4]. Εκείνος ήταν ένας αγώνας που είχε το σημάδι μιας απελευθέρωσης, αυτός του 2018 έχει ένα απελπισμένο πρόσωπο.

Κι ας μη μιλήσουμε για το '68. Το '68 το φοιτητικό κίνημα βασιζόταν σε ένα continuum εργατικών αγώνων. Το '68 δέκα εκατομμύρια εργάτες βρίσκονται σε απεργία, μια χιονοθύελλα που λαμβάνει χώρα στην αιχμή της μεταπολεμικής ανάπτυξης και ανασυγκρότησης. Εδώ, σήμερα, η κατάσταση είναι κλειστή. Σε εμένα, έναν μικρό ερμηνευτή μεγάλων κινημάτων, θυμίζει περισσότερο την εξέγερση στις φυλακές παρά τη χαρά του σαμποτάζ του εργάτη-μάζα. Εν πάση περιπτώσει, πρόκειται περί ενός κινήματος τεχνητού, αντιφατικού, με χωρικές, γενεαλογικές, ταξικές διαφορετικότητες κι ό,τι άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί. Αυτό που το ενώνει είναι η άρνηση της διαπραγμάτευσης, της συμμετοχής στις υπάρχουσες πολιτικές δομές. Αναμφίβολα είναι μια εξέγερση και προς στιγμήν δεν μπορεί να προβλεφθεί η εξέλιξή της.

Αυτό το κίνημα έχει μπροστά του μια κυβέρνηση που δεν θέλει να

υποχωρήσει, που δεν μπορεί να υποχωρήσει. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Μακρόν κινείται σε μια κλειστή κατάσταση. Έναντι μιας οικονομικής κρίσης την οποία δεν καταφέρνει να σταματήσει πόνταρε σε μια ευρωπαϊκή ηγεμονική συμμαχία με τη Μέρκελ, πάνω σε μια «δικέφαλη» διεύθυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης, σκοπεύοντας να ξεφορτώσει σε αυτή τη συμμαχία τα κόστη μιας αναδόμησης και μιας οριστικής γαλλικής εξόδου από την οικονομική «μειονεξία» – δύσκολα συγκρίσιμη με την ακόμη ζωντανή εθνική και αποικιακή περηφάνια. Όμως αυτή η υπόθεση διαλύθηκε, όπως και να το κάνουμε έχει πάρα πολύ εξασθενίσει. Μπαίνουμε σε οικονομική ύφεση;

Ο Μακρόν και οι δικοί του γνωρίζουν ότι είναι πολύ πιθανό. Σίγουρα γνωρίζουν ότι η Μέρκελ έκλεισε τον κύκλο της και ότι η αρχική υπόθεση μιας γενικής αναδιάταξης της μορφής-Κράτος στη Γαλλία αναχαιτίστηκε. Τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα τους κάνουν όλο και περισσότερο οι τραπεζίτες της βόρειας Ευρώπης και το κέντρο της ισορροπίας μετατίθεται σε εκείνες τις περιοχές. Για τον Μακρόν, θα μπορούσαν να υπάρχουν και υπάρχουν μερικές πιθανότητες εξόδου από το αδιέξοδο στο οποίο μπήκε. Είναι λύσεις που προτείνονται γύρω από μια αλλαγή κατεύθυνσης: παραδείγματος χάρη η επανεισαγωγή του ISF (φόρος αλληλεγγύης επί της περιουσίας) κι άρα η επαναλειτουργία του προοδευτικού φόρου στους τίτλους εισοδήματος, και η κατάργηση του CSG (Γενικευμένη Κοινωνική Συνεισφορά) που αφαιρεί χρηματικά ποσά κι από τα κατώτερα εισοδήματα …για τη βοήθεια των φτωχών (παραδείγματος χάρη 50 ευρώ σε συντάξεις των 500 ευρώ!) – εκτός φυσικά από την κατάργηση των τωρινών και μελλοντικών αυξήσεων της τιμής των καυσίμων (ειδικότερα αναμένονται αυξήσεις όλων των τιμολογίων των δημόσιων υπηρεσιών – ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, τηλέφωνο και πιθανόν των πανεπιστημικών διδάκτρων – από την αρχή του προσεχούς έτους).

Δεν είναι δυνατότητες που ο Μακρόν μπορεί να πραγματοποιήσει χωρίς να έρθει σε ρήξη με το μπλοκ εξουσίας που τον υποστηρίζει. Μπορούν λοιπόν να υπάρξουν δραστικές λύσεις όπως

η εγκαθίδρυση ενός *état d'urgence****[5]*** ή η διάλυση της Εθνοσυνέλευσης. Αρχίζουν να ψιθυρίζονται φωνές προς αυτή την κατεύθυνση …

Όμως το αδιέξοδο για τη δράση του Μακρόν βρίσκεται αλλού. Πράγματι, αυτός κατέστρεψε κάθε ενδιάμεσο σώμα, κάθε άμεση σχέση με τους πολίτες και του είναι πολύ δύσκολο να αποκαταστήσει οποιαδήποτε σχέση. Θα αρκούσε λοιπόν λίγο, αν όχι για να σταματήσει το κίνημα με κάποια οπορτουνιστική και δημαγωγική πρόταση, τουλάχιστον για να μετριάσει την αγανάκτηση (η οποία δεν είναι υποτιμήσιμη δύναμη): θα αρκούσε, όπως έχει λεχθεί, να επαναφέρει τον φόρο ενάντια στις μεγάλες περιουσίες και να ανακτήσει εκείνα τα τέσσερα εκατομμύρια που παραχωρήθηκαν στα αφεντικά των αφεντικών για να τα αναδιανείμει, στη θέση της επιβολής του φόρου των καυσίμων.

Όμως δεν αρμόζει σε εμάς να δίνουμε συμβουλές στον Μακρόν.

Έγκυρες πηγές επιμένουν, όπως λέγαμε, σε έναν νομικό ελιγμό: ***état d'urgence*** για το μπλοκάρισμα των αγώνων, που θα συνοδεύεται από μια «γενική φορολογική διαβούλευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων». Αναγνωρίζεται λοιπόν ότι μόνο η δύναμη μπορεί να αναχαιτίσει τους αγώνες, κι ότι μόνο ένα άνοιγμα σε φορολογικές μεταρρυθμίσεις υπέρ του πλήθους, μπορεί να αποτρέψει την επανάληψή τους. Όμως είναι ακριβώς αυτή η λύση που είναι αδύνατη.

Μιλήσαμε ήδη για την έλλειψη κοινωνικής διαμεσολάβησης που δημιούργησε (και θέλησε) η κυβέρνηση Μακρόν. Σε αυτήν ανταποκρίνεται, in vitro, σαν σε καθρέφτη, η συμπεριφορά των «κίτρινων γιλέκων»: κι εκείνοι **αρνούνται την εκπροσώπηση και τη διαμεσολάβηση**, τη Δεξιά και την Αριστερά, ως έδαφος πάνω στο οποίο θα επιτευχθεί μια μεσολάβηση της σύγκρουσης. Το αποδεικνύουν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης να μπουν σε αυτό το παιχνίδι.

Η Δεξιά, ως γνωστόν, ισχυρίζεται ότι έχει ισχυρή παρουσία σε αυτό το κίνημα. Όμως αυτό μπορεί να είναι αλήθεια σχετικά με

μερικές εξτρεμιστικές φράξιες, είναι λιγότερο αλήθεια σχετικά με το μεγάλο κόμμα της Λε Πεν. Και από τα Αριστερά γίνεται προσπάθεια να προσεγγιστεί το κίνημα, δυστυχώς όμως με τους παλιούς όρους της εργαλειοποίησης. Και στη Γαλλία είναι ζωντανή η ηλίθια φαντασία ότι είναι δυνατόν να "χρησιμοποιηθούν" κινήματα αυτού του είδους, χρησιμοποιώντας τα στον αγώνα ενάντια σε μια κυβέρνηση της Δεξιάς. Είναι το ασταμάτητο όνειρο της μεταχείρισης του παπα-Γκαπόν![6] Όμως αυτό δεν συνέβη ποτέ στην ιστορία του εργατικού κινήματος, ή μάλλον, όταν συνέβη, ήταν επειδή η μάχιμη οργάνωση της εργατικής τάξης είχε περιβάλλει το αυθόρμητο και το είχε μεταμορφώσει σε οργάνωση. Είναι μήπως αυτή η περίπτωση σήμερα;

Όταν είναι μόνο μικρές ομάδες της Αριστεράς που οργανώνονται στις μητροπολιτικές συγκρούσεις κι όταν η CGT[7], απολύτως ξένη προς αυτά τα κινήματα, παθητικά επιμένει σε μια αύξηση του μισθού;

Τελευταία σκέψη σχετικά με αυτά: σε αυτή την κατάσταση είναι δυνατή η γέννηση ενός κινήματος όπως των Πέντε Αστέρων; Είναι δυνατή, είναι μάλλον πιθανό ότι θα γίνονται ήδη προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση – αυτό δεν σημαίνει και ότι θα πετύχουν. Όμως γι' αυτό θα έχουμε χρόνο για να μιλήσουμε. Κάθε λύση είναι δύσκολη εκεί που (όπως στο εργαστήριο-Ιταλία) η Δεξιά και η Αριστερά έγιναν κομμάτια γύρω από έναν "εξτρεμισμό του κέντρου" μεταμφιεσμένο με λίγο πολύ τεχνοκρατικούς ή «φιλανθρωπικούς» όρους.

Άρα λοιπόν; Ας περιμένουμε να δούμε τι θα συμβεί. Αν θα υπάρξει ένα τέταρτο Σάββατο αγώνων από τα "κίτρινα γιλέκα". Είναι όμως ξεκάθαρο ότι ο αναστοχασμός πρέπει να προχωρήσει.

Επιτρέψτε μου μια αφελή ερώτηση: πώς μπορεί ένα πλήθος, το οποίο αποκτάει τον χαρακτήρα του μέσα σε εξεγερτικά κινήματα, να αποτρέψει μια δεξιά έκβαση και να μεταμορφωθεί σε τάξη, σε δύναμη μετασχηματισμού των κοινωνικών σχέσεων; Μια πρώτη σκέψη: αν δεν μεταμορφωθεί σε οργάνωση, αυτό το κίνημα θα εξουδετερωθεί από το πολιτικό σύστημα, θα αποδυναμωθεί.

Το ίδιο ισχύει για την αναγωγή του στη Δεξιά ή ακόμη και στην Αριστερά: είναι μόνο στην *ανεξαρτησία* του που αυτό το πλήθος μπορεί να λειτουργήσει. Και λοιπόν μια δεύτερη σκέψη: όταν λέμε οργάνωση δεν εννοούμε κομματική οργάνωση – σαν μόνο το κομματικό Κράτος να μπορούσε να δώσει οργάνωση στο πλήθος. Ένα αυτόνομο πλήθος μπορεί να λειτουργήσει ως *αντί-εξουσία* άρα δηλαδή ως ισχυρή και μακράς διάρκειας προοπτική με στόχο να εξαναγκάζει την "κυβέρνηση του κεφαλαίου" ώστε να παραχωρεί νέους χώρους και νέους πόρους για την κοινωνική ευημερία. Η οργανωτική δομή που προβλέπεται από τον δημοκρατικό-αμερικανικό "καταστατικό χάρτη των κομμάτων", δύσκολα τώρα πια αντιστέκεται στην ενσωμάτωσή της στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Κι αν, από την άλλη, δεν υπάρχει πια η δυνατότητα να οδηγηθεί το πλήθος στην εξουσία, υπάρχει παρ΄όλα αυτά η δυνατότητα να κρατηθεί συστηματικά ανοικτό ένα εξεγερτικό κίνημα.

Κάποτε αυτή η κατάσταση ονομαζόταν "δυαδική εξουσία": *εξουσία εναντίον εξουσίας*. Τα γαλλικά γεγονότα δείχνουν ένα μόνο πράγμα: ότι δεν είναι πια δυνατό το κλείσιμο αυτής της σχέσης, ότι η κατάσταση της "δυαδικής εξουσίας" θα σταθεί όρθια, θα είναι για μακρύ χρονικό διάστημα παρούσα κατά ρητό, σαφή τρόπο, όπως συμβαίνει σήμερα, ή με υπολανθάνοντα τρόπο. Η δράση λοιπόν των αγωνιστών θα πρέπει να επικεντρωθεί στην κατασκευή νέων μορφών αλληλεγγύης γύρω από νέα αντικείμενα που θα τροφοδοτούν την "αντί – εξουσία". Έτσι μόνο μπορεί το πλήθος να γίνει τάξη.

Προϊστορία

Τι συμβαίνει στη Γαλλία; Υπάρχει μια εξέγερση ενός παράξενου λαού ο οποίος σε ένα πρώτο Σάββατο (17 Νοεμβρίου) μπλόκαρε τις διασταυρώσεις και τους κόμβους της γαλλικής διοικητικής περιφέρειας, τις εισόδους των αυτοκινητοδρόμων, και η οποία εμφανίζεται το δεύτερο Σάββατο (24 Νοεμβρίου), αρκετά μαχητική, στα παρισινά Ηλύσια Πεδία, στήνοντας οδοφράγματα και ζητώντας να συναντήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Σε ένα τρίτο Σάββατο (1 Δεκεμβρίου) οι διαδηλωτές επιτίθενται στις

πλούσιες συνοικίες της μητρόπολης, συγκρουόμενοι με μανία με την αστυνομία, αδειάζοντας μπουτίκ και ρεστοράν …Είναι κάτι σοβαρό; Από πού έρχεται; Γιατί ο Μακρόν δεν καταφέρνει να κλείσει αυτό το ζήτημα το οποίο εξαπλώνεται όλο και περισσότερο από Σάββατο σε Σάββατο; Θα υπάρξει ένα τέταρτο Σάββατο;

Τα «κίτρινα γιλέκα» ξεκίνησαν απαντώντας με ένα εκατομμύριο υπογραφές σε ένα κάλεσμα για δραστηριοποίηση ενάντια στην αύξηση της τιμής των καυσίμων, που προβλήθηκε μέσω των κοινωνικών δικτύων. Στο εκατομμύριο των υπογραφών ακολούθησαν 250.000 άτομα τα οποία φόρεσαν τα κίτρινα γιλέκα, το πρώτο Σάββατο του αγώνα.

Πρόκειται περί ενός πλήθους εν κινήσει: είναι υποκείμενα που συνδέονται οριζόντια, προέρχονται κυρίως από τους λιγότερο εκσυγχρονισμένους τομείς της χώρας, από τις περιαστικές ζώνες ή από το ευρύ γεωγραφικό (και οικονομικά περιφερειακό) κέντρο της Γαλλίας. Πρόκειται για την εκπτωχευμένη μεσαία τάξη, η οποία συνδέεται με παραδοσιακές παραγωγικές οργανώσεις, προσφάτως δυναμιτισμένες από τις νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις και οι οποίες λοιπόν είναι λιγότερο ικανές να παράγουν αξία όπως εκείνες των αστικών υπηρεσιών ή της “γνωσιακής” παραγωγής.

Έχει λεχθεί ότι η κινητοποίηση ξεκίνησε από τη διεκδίκηση μείωσης της τιμής των καυσίμων που επέβαλε προσφάτως ο Μακρόν και υποκριτικά συνδέθηκε με την αναγκαία κατανάλωση για να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή. Εκείνη η διεκδίκηση αμέσως διευρύνθηκε στην απαίτηση μιας γενικότερης μείωσης των φόρων που αφορούν την εργασία και την κυκλοφορία, στην απαίτηση της αύξησης της αγοραστικής δύναμης απέναντι στην αύξηση του κόστους της ζωής, σε μια διαμαρτυρία ενάντια στην φορολογική αδικία και ειδικότερα ενάντια στον περιορισμό εκ μέρους του Μακρόν της φορολόγησης του μεγάλου πλούτου. “Μακρόν τραπεζίτη, Μακρόν παραιτήσου”.

Εκπτωχευμένη μεσαία τάξη, άρα, περιφερειακή σε σχέση με την

μητρόπολη, που ζει στην κεντρική Γαλλία, στους μεγάλους της χώρους και τις μικρές πόλεις. Κόσμος που αφήνει στο Κράτος τα δύο τρίτα του μισθού, ανάμεσα στο δάνειο για το σπίτι, τους άμεσους φόρους, τα έξοδα στις δημόσιες υπηρεσίες και … την τιμή των καυσίμων. Γιατί το αυτοκίνητο είναι το βασικό μέσο εργασίας για να πάει κάποιος στη δουλειά, σε μια περιοχή όπου τα δημόσια μέσα επικοινωνίας είναι ανεπαρκή ή για να εργαστεί κανείς σε υπηρεσίες υψηλής κινητικότητας (τεχνίτες, νοσοκόμοι, εργαζόμενοι στις μεταφορές κλπ).

Η κυβέρνηση όχι μόνο σου βάζει φόρους στο "μέσο της δουλειάς" αλλά σε καθιστά όμηρο λέγοντάς μας ότι πρόκειται για την πληρωμή ενός κοινωνικού χρέους: την προστασία της ζωής έναντι της οικολογικής αλλαγής. Η απάντηση: "ο Μακρόν μας μιλάει για το τέλος του κόσμου, το δικό μας πρόβλημα είναι το τέλος του μήνα". Θα αρκέσει το πάγωμα των φορολογικών μέτρων, ανάμεσα στα οποία είναι ο φόρος στα καύσιμα, που αναγγέλθηκε αυτό το απόγευμα από τον πρωθυπουργό Édouard Philippe να σβήσει αυτό το αναμμένο φιτίλι και να σταματήσει τη φωτιά;

Είναι ενδιαφέρον να αναλύσουμε το κίνημα…Ένα κίνημα λοιπόν "χωρίς κεφαλή" (το λένε οι αντίπαλοι), δηλαδή χωρίς διευθύνοντες, το οποίο δηλώνει "ούτε της Δεξιάς ούτε της Αριστεράς" που βρίσκεται σε πόλεμο με την πολιτική αντιπροσώπευση την οποία θεωρεί διεαυτήν διεφθαρμένη, και κυρίως αυτοπροσδιορίζεται ως "αντι-Μακρόν". Περίεργη μεταστροφή μεγάλων λαϊκών στρωμάτων τα οποία, μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα, πέρασαν από τη λαϊκιστική και κεντρώα εκλογή του Μακρόν (η οποία κατάφερε να αδειάσει τα κόμματα και τις αντίθετες ιδεολογίες) σε συμμετρική διαμαρτυρία απέναντί του – φαινόμενο "καθρέφτης" του λαϊκισμού.

Δεξιές διεισδύσεις; Είναι πιθανό. Πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι ανάλογα κινήματα στη Γαλλία είχαν τη δική τους άνοιξη στη Δεξιά, όπως παραδείγματος χάρη ο πουζαντισμός στη δεκαετία του '50. Δεν πρέπει όμως να υπερβάλλουμε – αν και είναι βέβαιο ότι εξτρεμιστικές ομάδες της Δεξιάς κινούνται με ευχέρεια στις διαδηλώσεις. Επαφές με την Αριστερά; Όχι σαφείς μέχρι στιγμής…

Παρ’όλα αυτά, δεν φαίνεται, αυτή τη στιγμή, ικανή καμία αριστερή πρωτοβουλία να συνδεθεί και/ή να διευθύνει το κίνημα. Είναι ανώφελο να επαναλάβουμε ότι στη Γαλλία το κίνημα ενάντια στους φόρους είχε πάντα περισσότερο δεξιά παρά αριστερά χαρακτηριστικά: δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Είναι περισσότερο ότι το γενικό ras-le-bol[8] που εκδηλώθηκε από αυτό το κίνημα κι από την εν δυνάμει σύγκλιση των αγώνων – ενάντια στους φόρους, αλλά και γύρω από την νοσοκομειακή πρόνοια, στο ζήτημα των συντάξεων: όλα ανοιχτά προβλήματα – που αρχίζει να σχηματίζεται, συνταράσσει τη χώρα από τα κάτω προς τα πάνω (ανάμεσα στο 60 και το 80% του πληθυσμού είναι ευνοϊκό απέναντι στα «κίτρινα γιλέκα»).

Ας έχουμε κατά νου ότι η σύγκλιση των αγώνων ήταν πλατύ αίτημα το οποίο προσπάθησαν να πετύχουν τα συνδικάτα στις δύο μακρές περιόδους αγώνα, πρώτα σχετικά με τον Loi Travail και κατόπιν γύρω από το ζήτημα των σιδηροδρομικών. Δεν επιτεύχθηκε. Θα γίνει τώρα από τη Δεξιά; Δεν πιστεύω ότι αυτό είναι τώρα το πρόβλημα. Η απάντηση θα αρχίσει να φαίνεται μετά το “τέταρτο Σάββατο”.

Σημειώσεις:

[1] [ΣτΜ]: Αγροτικές εξεγέρσεις

[2] [ΣτΜ]: Νόμος για τα εργασιακά

[3] [ΣτΜ]: Μακρόν, παραιτήσου!

[4] [ΣτΜ]: Γαλλικά προάστια

[5] [ΣτΜ]: Κατάσταση έκτακτης ανάγκης

[6] [ΣτΜ]: Ιερέας της Ορθόδοξης εκκλησίας στην τσαρική Ρωσία των αρχών του 20^{ου} αιώνα ο οποίος υπήρξε λαοφιλής και αντιφατικός ηγέτης του εργατικού κινήματος (είχε ιδρύσει την

«Οργάνωση των ρώσων εργοστασιακών εργατών της Πετρούπολης») του οποίου η δράση συνέβαλε, άθελά του, στην επανάσταση του 1905. Αποδείχτηκε ότι είχε σχέσεις με την τσαρική μυστική αστυνομία Οχράνα και εκτελέστηκε από σοσιαλεπαναστάτες.

[7] [ΣτΜ]: Γαλλική Συνομοσπονδία Εργασίας

[8] [ΣτΜ]: Ως εδώ και μη παρέκει

Πηγή: L'INSURREZIONE FRANCESE

Μετάφραση: **Νίκος Χριστόπουλος**

Το Άουσβιτς και οι Αναβιώσεις του Αντισημιτισμού

Σαν σήμερα, 15 Σεπτέμβρη του 1935, αποφασίζονται από τους Ναζί οι Νόμοι της Νυρεμβέργης. Με τους νόμους αυτούς οι εθνικοσοσιαλιστές έκτισαν την νομική βάση για τον αντισημιτισμό τους. Σήμερα ο αντισημιτισμός, παρά τη φαινομενική του ήττα, συνεχίζει να βρίσκει έδαφος σε Δεξιές αλλά και σε Αριστερές κρυψώνες… Παρακάτω το σχετικό κείμενο του **Νίκου Χριστόπουλου*** στο Περιοδικό Βαβυλωνία:

«Όσο είναι αληθές πως δύναται κανείς να κατανοήσει τον αντισημιτισμό μόνο μέσα από την κοινωνία μας, εξίσου αληθές φαίνεται πως η σημερινή κοινωνία μπορεί να κατανοηθεί επαρκώς μόνο μέσα από τον αντισημιτισμό»

Μαξ Χορκχάιμερ

Η έκταση που καταλαμβάνει στον κοινό νου ο συνωμοσιολογικός λόγος [1] αποδεικνύει την ισχύ της θέσης του Χορκχάιμερ και στη σημερινή κοινωνική συνθήκη. Γι’ αυτό και η εναντίωση στον αντισημιτισμό αποτελεί βασικό στοιχείο της ελευθεριακής κριτικής και σίγουρα του αντιφασισμού, αφού ο αντισημιτισμός είναι δομικό κομμάτι του ναζισμού.

Κάθε αντιφασισμός χωρίς ρητή εναντίωση στον αντισημιτισμό είναι ελλειμματικός.

Στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα, ο αναστοχασμός του Ολοκαυτώματος παραμένει επιτακτικός αλλά ακόμη δύσκολος. Δύσκολος, γιατί, ενώ τελευταία έχει ανοίξει μια συζήτηση, η διαχείριση της μνήμης όλα αυτά τα χρόνια ήταν λειψή, ενοχική και κατέληξε είτε στη μνημοκτονία, στη λήθη, είτε στις φανφάρες των επετειακών εορτασμών της νίκης κατά του ναζισμού.

Η συλλογική μνήμη γαλουχήθηκε πάνω στη λογική της απώθησης του Ολοκαυτώματος ως γερμανικού φαινομένου και τη συνακόλουθη απώθηση της αλήθειας ότι ήταν ένα γέννημα του δυτικού πολιτισμού και ειδικότερα ότι υπάρχει και μια καθόλου ευχάριστη ελληνική ιστορία που συνδέεται με αυτό. Το βασικό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις μεταπολεμικές συμπεριφορές απέναντι στο Ολοκαύτωμα είναι ότι ο αντισημιτικός νους δεν είχε νικηθεί πραγματικά, απλώς είχε μεταμορφωθεί και μεταλλαχθεί πάνω σε νέες θεματικές, με αποτέλεσμα ο αντισημιτισμός όχι απλώς να υφέρπει αλλά να αποικίζει τη σκέψη μεγάλου μέρους των σύγχρονων κοινωνιών.

Ακόμη και σήμερα, η δημόσια και η ιδιωτική σφαίρα κατακλύζονται από **αντιεβραϊκά στερεότυπα**, τα οποία λαμβάνουν τη μορφή εκκοσμικευμένων δοξασιών που υποστηρίζονται με ζήλο δήθεν, αποκαλύπτοντας τη ρίζα των σύγχρονων κακών. Γι’ αυτό, ο αγώνας κατά του αντισημιτισμού είναι ένα κομβικό σημείο κατανόησης και κριτικής της υπάρχουσας κατάστασης. Μέσα στην πληθωρική κυκλοφορία εικόνων του Χίτλερ και την απερίσκεπτη

χρήση των λέξεων «ναζισμός» και «φασισμός» για κάθε αναδυόμενο ή επιβαλλόμενο αυταρχισμό, το φαινόμενο του ναζισμού σχετικοποιείται και εκχυδαΐζεται.

Όσο περισσότερο μιλάμε γι' αυτό, με αυτό τον τρόπο, τόσο περισσότερο το αποσιωπούμε. Για να σκεφτούμε όμως το Ολοκαύτωμα, αυτό που σημαίνει το Άουσβιτς, θα πρέπει, όπως έχει παρατηρηθεί, να προσπαθήσουμε να σκεφτούμε το αδιανόητα αντιανθρώπινο, το ασύλληπτο, χωρίς όμως να το αποϊστορικοποιούμε, αλλά εντάσσοντάς το στα όρια της ανθρώπινης κοινωνικής-ιστορικής δημιουργίας, η οποία μπορεί βέβαια να είναι και δημιουργία του αποτρόπαιου. Εδώ βρίσκεται η διαφορά και η μεγάλη δυσκολία της έκφρασης. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα θύματα του Ολοκαυτώματος, όσα προσπάθησαν να αναστοχαστούν αυτό που βίωσαν, ένοιωθαν σαν κάτι να χάνεται σε όλες τις εξηγήσεις οι οποίες περιείχαν αλήθειες βέβαια, όμως έμοιαζε ο πυρήνας της ιδιαιτερότητας του Άουσβιτς (η **«οντολογική σφαγή»**) τελικά να μην φωτίζεται, να μοιάζει αδύνατο να φωτιστεί.

Για να κατανοήσουμε γιατί η σκέψη για το Ολοκαύτωμα βασικά αντιπαρατίθεται με το ασύλληπτο, το αδιανόητο, και πώς αυτό το ασύλληπτο έγινε πραγματικότητα μέσα στον δυτικό-καπιταλιστικό πολιτισμό, θα παραθέσω μια άποψη του Μπακούνιν, ο οποίος ασκώντας κριτική στις εξουσιαστικές τάσεις της νεωτερικής επιστήμης και ενώ διαβλέπει τις κατευθύνσεις της, θεωρεί αδιανόητη την απολύτως απάνθρωπη εφαρμογή της:

«Αν και μπορούμε να είμαστε σχεδόν βέβαιοι ότι κανένας επιστήμονας δεν θα τολμούσε να μεταχειριστεί έναν άνθρωπο σήμερα όπως μεταχειρίζεται τα κουνέλια, παραμένει, μολαταύτα, ο φόβος ότι οι επιστήμονες ως σώμα μπορεί, αν τους επιτραπεί να το κάνουν, να υποβάλλουν ζωντανούς ανθρώπους σε επιστημονικά πειράματα, σίγουρα λιγότερο σκληρά αλλά όχι λιγότερο ολέθρια για τα ανθρώπινα θύματά τους». [2]

Ο Μπακούνιν για άλλη μια φορά αποδεικνύεται οξυδερκής στην ανάλυσή του προεικονίζοντας τις εξελίξεις. Το ασύλληπτο

εμφανίζεται στη σκέψη του και μαζί και το ανθρώπινο όριο: «κανένας επιστήμονας δεν θα τολμούσε» λέει, γιατί εδώ βλέπει ένα όριο το οποίο χαράσσει το σύνορο της ανθρωπινότητας και το οποίο θεωρεί μάλλον αδύνατο να αγγιχθεί. Κι όμως, αυτό το όριο ξεπεράστηκε κατά πολύ στο Άουσβιτς με απαρομοίαστο τρόπο, που το καθιστά μοναδικό στη ανθρώπινη ιστορία. Γι' αυτό, μια βασική στάση των φασιστών αλλά και όλων των αντισημιτών είναι η άρνηση της μοναδικότητας του ιστορικού φαινομένου που ονομάστηκε Ολοκαύτωμα, η **σχετικοποίησή** του.

Όμως, η ναζιστική εξοντωτική πολιτική δεν έχει όμοιό της, γιατί ρητός και ακραία αντιανθρώπινος στόχος της ήταν η βιολογική αναδιευθέτηση του ανθρώπινου είδους μέσω της ολικής εξολόθρευσης των περιττών «φυλών», στην κατώτατη βαθμίδα των οποίων κατατάσσονταν οι Εβραίοι και στους οποίους επικεντρώθηκε η ναζιστική μηχανή θανάτου με γραφειοκρατική επιμέλεια. Κηρύσσονται ένοχοι επειδή γεννήθηκαν Εβραίοι.

> ***Για πρώτη φορά στην ιστορία διακηρύσσεται επίσημα η εξόντωση ενός λαού ως αυτοσκοπός που δεν εξυπηρετεί κανέναν εργαλειακό λόγο.***

Αυτό που δεν χωράει ο ανθρώπινος νους, που όμως ο ανθρώπινος νους βρήκε τα ορθολογικά εργαλεία για να το κάνει και το έκανε πράξη.

Το Άουσβιτς δεν είναι απλά ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης αλλά στρατόπεδο εξορθολογισμένης εξόντωσης και εκφράζει την απόλυτη έννοια του ρατσιστικού μίσους, την απόρριψη δηλαδή της ίδιας της ύπαρξης του άλλου, η οποία αρνείται ακόμη και τη μεταστροφή ή την υποδούλωσή του.

Όταν αναφερόμαστε στο Ολοκαύτωμα, σε αυτό που αντιπροσωπεύει το Ολοκαύτωμα, θα πρέπει επίσης να μνημονεύουμε και τη γενοκτονία των Ρομά/Σίντι, η οποία είναι ακόμη και σήμερα ξεχασμένη και είναι χρέος μας όχι μόνο να αποκαταστήσουμε τη μνήμη αλλά και να αντιταχθούμε στις σύγχρονες μορφές του αντιτσιγγανισμού. Οι ίδιοι την ονομάζουν *Porrajmos* (αφανισμός,

η μεγάλη καταβρόχθιση, καταστροφή) ή *Samudaripen* (μαζική δολοφονία, όλοι νεκροί).

Το κυνήγι όμως που ξεκινάει με τους Εβραίους δεν σταματάει ποτέ σε αυτούς. Το ρατσιστικό μίσος εξολόθρευσε επίσης Σλάβους και Αφρικανούς, ομοφυλόφιλους, κομμουνιστές, σοσιαλιστές και αναρχικούς, αντιφασίστες, Μάρτυρες του Ιεχωβά, ΑμεΑ και αυτούς που οι ναζί όριζαν ως «ψυχικά ασθενείς». Υπάρχει όμως μια διαφορά η οποία δεν πρέπει να σχετικοποιείται, γιατί με αυτόν τον τρόπο αποκρύβεται η κεντρικότητα του αντισημιτισμού στη ναζιστική ιδεολογία: μόνο για τους Εβραίους εφάρμοσαν με εμμονική γραφειοκρατική λύσσα το σχέδιο που κατ' ευφημισμό ονόμασαν Τελική Λύση, με στόχο τη μαζική τους εξόντωση και την εξαφάνισή τους από τον ανθρώπινο κόσμο δια παντός.

Από πολλές απόψεις, ο αντισημιτισμός αποτελεί νεωτερικό φαινόμενο και μάλιστα στην έσχατη μορφή του αποτελεί την πιο αποτρόπαιη έκφραση της κεντρικής φαντασιακής σημασίας του δυτικού-καπιταλιστικού κόσμου: της βλέψης για ορθολογική κυριαρχία επί παντός επιστητού. Σε αυτή τη συζήτηση πρέπει να αποφύγουμε τους μανιχαϊσμούς και την ουσιοκρατία στους ορισμούς. Ο όρος νεωτερικότητα είναι πολύπλοκος, αποτελεί ένα μάγμα αλληλοσυγκρουόμενων πολλές φορές σημασιών και τα λεγόμενα νεωτερικά φαινόμενα εντάσσονται μέσα του με διαφορετικούς τρόπους. Ο αντισημιτισμός συγκροτείται ως μια μοντέρνα-αντιμοντέρνα κοσμοθεωρία η οποία αποτελεί ένα αμάλγαμα προνεωτερικών προλήψεων και νεωτερικών θεωριών της φυλετικής ολικής διαφοράς των Εβραίων ως τρίτων [οι Εβραίοι ως αντι-φυλή (Gegen-Rasse)], οι οποίοι αποκηρύσσονται από το ανθρώπινο γένος με «επιστημονικές αποδείξεις» ως υπονομευτικά παράσιτα που χρήζουν εξόντωσης.

Ο νεωτερισμός του σύγχρονου αντισημιτισμού εκφράζει το πέρασμα από το χριστιανικό μεσαιωνικό θρησκευτικό μίσος στο ρατσιστικό, φυλετικό μίσος και αναπτύσσεται μέσα στο πλαίσιο της εθνικιστικής ιδεολογίας του 19ου αιώνα. Ρητά οι αντισημίτες, που δημιουργούν και τον όρο «αντισημιτισμός» [3]

για να αυτοπροσδιοριστούν στα τέλη της δεκαετίας του 1870, θέτουν σε δεύτερη θέση τη θρησκευτική επιχειρηματολογία και επικεντρώνονται στην προσπάθεια επιστημονικής απόδειξης του αναφομοίωτου χαρακτήρα των Εβραίων και των αναλλοίωτων φυλετικών τους χαρακτηριστικών, αντλώντας την «επιχειρηματολογία» τους από τις αναδυόμενες τότε επιστήμες της ανθρωπολογίας, της βιολογίας και της γλωσσολογίας.

Ο αντισημιτισμός διακρίνεται από κάθε άλλον ρατσισμό γιατί συγκροτεί επίσης μια συνεκτική μανιχαϊκή κοσμοθεωρία με «απελευθερωτικά» χαρακτηριστικά, η οποία κυριαρχείται από το μυθικό φορτίο του φαντασιακού της δύναμης των Εβραίων. Μια κοσμοθεωρία προϊόν της αστικής κοινωνίας του 19ου αιώνα ως συντηρητική αντίδραση στα δεινά της καλπάζουσας κεφαλαιοκρατικής οικονομίας. Βγαίνει από τα σπλάχνα του εθνικισμού, ο οποίος επιρρίπτει τις ευθύνες για τα αδιέξοδά του στο «αντι-έθνος» των «κοσμοπολιτών», οι οποίοι δήθεν υποσκάπτουν τα θεμέλια της κοινωνίας. Μοιάζει παράδοξο αλλά δεν είναι: οι Εβραίοι κατηγορούνται επίσης ως υποκινητές των νεωτερικών επαναστάσεων και ιδιαίτερα της ρωσικής.

Ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον μεσαιωνικό αντισημιτισμό και τις νέες μορφές εβραιοφοβίας είναι ο μύθος των *«Πρωτοκόλλων των Σοφών της Σιών»* του οποίου η λογική σκηνοθετεί όλες τις θεωρίες συνωμοσίας, αποτελώντας το πρότυπο αρχιτεκτόνημά τους. Η παγκόσμια συνωμοσία των Εβραίων ως ερμηνευτικό κλειδί της Ιστορίας. «Το ότι γίνεται πιστευτό είναι πιο σημαντικό από το ότι είναι πλαστογράφημα», λέει η Χάνα Άρεντ. Μια έσχατη επικαιροποίηση των «Πρωτοκόλλων» είναι η συνωμοσιολογική ανάγνωση των επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, τα παραδείγματα όμως είναι πάρα πολλά.

Ο αντισημιτισμός παραμένει δομικό στερεότυπο των σημερινών κοινωνιών, με αποτέλεσμα οι μεταμορφώσεις του να μην καταδεικνύονται κοινωνικά, αλλά να κυκλοφορούν με νέες σημαίες και να έχουν ως όχημα νέες σημασίες και «αυτονόητα». Το πιο οφθαλμοφανές παράδειγμα είναι η χρησιμοποίηση πλήθους

εβραιοφοβικών στερεοτύπων στην κριτική του κράτους του Ισραήλ, από τη Δεξιά βέβαια αλλά και από ένα μεγάλο μέρος της Αριστεράς.

Μετά το ’45 και τη γενική κατακραυγή ενάντια στη ναζιστική θηριωδία, ο αντισημιτισμός βρίσκει καταφύγιο σε μια μορφή ριζοσπαστικού αντισιωνισμού που δαιμονοποιεί το κράτος του Ισραήλ ως τον συνωμότη Εβραίο ανάμεσα στα Κράτη, συσκοτίζοντας τους όρους της πολιτικής κριτικής προς το κράτος του Ισραήλ. Το μοτίβο που επαναλαμβάνεται, παρά τις ιδεολογικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στη Δεξιά και την Αριστερά, είναι κοινό: μαξιμαλισμός στις εκφράσεις, χρησιμοποίηση διαφορετικών κριτηρίων στην κριτική άλλων κρατών ή απελευθερωτικών κινημάτων, ταύτιση των Εβραίων με το κράτος του Ισραήλ, ταύτιση με τον ναζισμό και συνεχής χρήση ναζιστικών συμβόλων, ταύτιση με το χρηματιστικό κεφάλαιο και το τραπεζικό σύστημα, αποδοχή ή απουσία κριτικής στο αίτημα για καταστροφή του Ισραήλ.

Η αντισημιτικής προέλευσης κριτική στο κράτος του Ισραήλ για να απολαύσει πραγματικά το μίσος της πρέπει να φτάσει στα έσχατα όρια της υπερβολής και του μαξιμαλισμού (εδώ εντοπίζεται κυρίως το ζήτημα), να ταυτίσει το Ισραήλ με τους ναζί, τον Νετανιάχου με τον Χίτλερ, το αστέρι του Δαβίδ με τη σβάστικα, να επαναδιατυπώσει τον λίβελλο του αίματος και της θυσίας παιδιών. Αυτό όμως που πραγματικά επιτυγχάνεται είναι η απόλυτη σχετικοποίηση της διαφοράς που αντιπροσωπεύει ο ναζισμός και το Ολοκαύτωμα και η επανανομιμοποίηση του στιγματισμού των Εβραίων ως εκφραστών δήθεν μιας παγκόσμιας συνωμοσίας με στόχο την παγκόσμια κυριαρχία και τη χειραγώγηση.

Καταλυτικό ρόλο στη διάδοση της εβραιοφοβίας στις τάξεις της Αριστεράς, έπαιξε **ο δαιμονοποιητικός αντισιωνισμός της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της ΕΣΣΔ**. Από τη δεκαετία περίπου του ’70 και μετά, το παλαιό στερεότυπο της «εβραϊκής συνωμοσίας» επαναδιατυπώνεται υπό τη μορφή της «παγκόσμιας (αμερικανο)σιωνιστικής συνωμοσίας», και ο σιωνισμός

εξομοιώνεται εν πολλοίς με τον ναζιστικό ρατσισμό. Άμεσο επακόλουθο της δαιμονοποίησης, η επανεμφάνιση του εξοντωτικού αντισημιτισμού υπό τη ρητή θέληση να καταστραφεί το Ισραήλ.

Μέσα σε αυτό πλαίσιο, η νέα μορφή εβραιοφοβίας στον 20ο αιώνα, μετά τους ναζί, υπήρξε ο **εξισλαμισμός του αντιεβραϊκού λόγου** (καθοριστικές φυσιογνωμίες ο Χάτζι Αμίν αλ Χουσεϊνί, ο οποίος ταυτίστηκε με τον ναζισμό, ο Σαγίντ Κούτμπ και γενικότερα οι φονταμενταλιστές ιδεολόγοι της Μουσουλμανικής Αδελφότητας). Οι Εβραίοι στοχοποιούνται ως οι νούμερο ένα εχθροί «όπου γης» και επαγγέλλεται ως αιώνιος στόχος η καταστροφή του κράτους του Ισραήλ «από το ποτάμι ως τη θάλασσα». Ρητά ολοκληρωτικό πόλεμο εναντίον των Εβραίων διακηρύσσουν η Αλ Κάιντα, η Χαμάς, Η Χεζμπολάχ, το ΙΚ, η Ισλαμική Τζιχάντ, ενώ η κυκλοφορία των «Πρωτοκόλλων των Σοφών της Σιών» αποτελεί διαρκές best seller σε πολλές χώρες του αραβικού κόσμου.

Στο συγκεκριμένο σημείο, η στάση της Αριστεράς παγκοσμίως (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων) ήταν νομιμοποιητική και προωθητική αυτού του λόγου, με αποτέλεσμα να εξαπλωθεί χωρίς αντιστάσεις ως δήθεν απελευθερωτικός λόγος. Εδώ υπάρχει μια λεπτή διαφορά την οποία θα πρέπει να τονίζουμε συνεχώς:

Το ζήτημα από αντιφασιστική και ελευθεριακή πλευρά δεν είναι η κριτική στο κράτος του Ισραήλ η οποία οφείλει και πρέπει να ασκηθεί χωρίς συμβιβασμούς, αλλά ότι συνήθως η κριτική χρησιμοποιεί και ανακυκλώνει ακραία εβραιοφοβικά στερεότυπα. Είναι επιτακτική ανάγκη, λοιπόν, η κριτική να απεμπλακεί από κάθε μορφή αντισημιτισμού.

Εδώ εντοπίζεται το πρόβλημα και όχι στο δίκαιο του αγώνα για αυτοπροσδιορισμό και αυτοδιάθεση των Παλαιστινίων, ο οποίος πρέπει να υποστηριχθεί από ελευθεριακή πλευρά αλλά κριτικά. Η συμμετοχή και της Αριστεράς στον συνωμοσιολογικό λόγο, φορώντας αντιιμπεριαλιστική φρασεολογία, αποδεικνύει ότι οι πύλες εισόδου στην εβραιοφοβία είναι ετερόκλητες και εντάσσονται εύκολα σε διαφορετικά ιδεολογικά περιβάλλοντα. Ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ένα κομμάτι της Αριστεράς

στηρίζει αντιδραστικές ιδεολογίες, είναι οι αριστεροπατριώτες εθνικιστές στην Ελλάδα, στους οποίους εντοπίζεται επίσης ένα μεγάλο ποσοστό εβραιοφοβίας.

Εν τέλει, κάθε κριτική στον αντισημιτισμό αντιμετωπίζει αντιστάσεις γιατί οι ίδιες οι λέξεις «Εβραίος» και «Ισραήλ» στο τρέχον ελληνικό κοινωνικό φαντασιακό εκπροσωπούν ακόμη ατομικές και κοινωνικές παραστάσεις που είναι φορείς του αντισημιτισμού. Μέχρι πριν λίγα χρόνια, στο ελληνικό σχολείο δεν υπήρχε η παραμικρή αναφορά στο Ολοκαύτωμα, ενώ η εβραϊκή ιστορία της Θεσσαλονίκης αποσιωπήθηκε και πολλά υλικά της απομεινάρια λεηλατήθηκαν ή ακόμη ποδοπατούνται. Επιθέσεις σε εβραϊκά νεκροταφεία, συναγωγές και μνημεία περνάνε απαρατήρητες. Δηλώσεις επιφανών δημόσιων προσώπων, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, πρωτοσέλιδα εφημερίδων, όπως αυτό της αριστερής εφημερίδας *Πριν* «οι Εβραίοι δολοφόνοι πρέπει να πληρώσουν», η δίκη του ναζιστή Πλεύρη, δεν αντιμετωπίζονται όπως τους αξίζει.

Είναι, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να αντιταχθούμε σε κάθε επανεμφάνιση του αντισημιτισμού, γιατί παραχαράσσει τους όρους της κατανόησης της υπάρχουσας καταπιεστικής συνθήκης, στρέφοντας εκ νέου την οργή εναντίον των γνωστών φαντασμάτων και αποδιοπομπαίων τράγων. Όποια αμφίεση και να ενδύεται αυτός ο λόγος, αριστερή ή δεξιά, θα πρέπει να μας βρίσκει απέναντι. Δεν ξεχνάμε τι έκαναν οι ναζί στο Άουσβιτς!

_____-

Σημειώσεις:

[1] Ένα σύμπλεγμα θεωριών και κοινών δοξασιών, που έχουν στον πυρήνα τους το φαντασιακό της συνωμοτικής δύναμης των Εβραίων και ερμηνεύουν τις κατευθύνσεις της ιστορίας σαν αποτέλεσμα της δράσης μυστικών δυνάμεων.

[2] Μιχαήλ Μπακούνιν, *«Φιλοσοφία, θρησκεία, ηθική»*, μτφρ. Ζ.

Σαρίκας, Θες/νίκη: Πανοπτικόν, σ. 49.

[3] Ο όρος «αντισημιτισμός» είναι αρκετά προβληματικός γιατί σημασιοδοτείται φυλετικά. Παραδείγματος χάρη, πολλοί αντισημίτες συνήθως αμύνονται λέγοντας ότι δεν είναι τέτοιοι γιατί κι αυτοί ανήκουν στη σημιτική φυλή. Επικράτησε όμως το μίσος προς τους Εβραίους να ορίζεται ως «αντισημιτισμός» ενώ ορθότεροι είναι οι όροι «εβραιοφοβία» ή «αντιεβραϊσμός» ή «αντιιουδαϊσμός». Το ίδιο ισχύει και για τον όρο «Ολοκαύτωμα» του οποίου η αρχική σημασία συνδέεται με τη θρησκευτική τελετουργική θυσία, ενώ ορθότερος είναι ο όρος Σοά (Shoah) που χρησιμοποιούν οι Εβραίοι, ο οποίος σημαίνει *ολοσχερής καταστροφή, απώλεια, συμφορά*, *ερημωτική θύελλα*. Χρησιμοποιούμε αυτούς τους όρους όμως γιατί είναι αναγνωρίσιμοι και μάλιστα χωρίς να δημιουργούν συνήθως πρόβλημα στη συζήτηση.

---

* Ο Νίκος Χριστόπουλος ζει και εργάζεται στη Χαλκίδα, συμμετέχει στην ελευθεριακή πολιτική συλλογικότητα Ουλαλούμ.

** Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

Καστοριάδης: 20 χρόνια μετά | Ομιλία Θεσσαλονίκη (Βίντεο)

Είκοσι χρόνια μετά τον θάνατό του, το πολιτικό περιοδικό ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ συνεχίζει τον διάλογο με την σκέψη του σημαντικού στοχαστή, αναζητώντας και αναδεικνύοντας τα σύγχρονα παραδείγματα θεωρίας και πράξης στα οποία ενσαρκώνονται απελευθερωτικές πλευρές της σκέψης του.

Στο πλαίσιο αυτό το περιοδικό ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ και η Αντιεξουσιαστική Κίνηση Θεσσαλονίκης διοργάνωσαν εκδήλωση-συζήτηση την Τετάρτη 22/11/2017 στο Μικρόπολις στη Θεσσαλονίκη.

ΟΜΙΛΗΤΕΣ:
Γρηγόρης Τσιλιμαντός (Αντιεξουσιαστική Κίνηση Θεσ/νίκης)
Νίκος Χριστόπουλος (Ελευθεριακή συλλογικότητα ΟΥΛΑΛΟΥΜ)

[youtube id="IVIV3QTMFg0"]

[youtube id="VNx5JZVypCI"]

[youtube id="Io7yQS0jYcI"]

[youtube id="9cgIKRI9t9c"]



2017 Έτος Καστοριάδη
20 χρόνια μετά...

Εκδήλωση συζήτηση

Το πρόταγμα της αυτονομίας

Τετάρτη 22 Νοεμβρίου
στις 19:30
στο μικροπολις

..."Θέλουμε την αυτονομία για την ίδια την αυτονομία, Θέλουμε την ελευθερία διότι Θέλουμε την ελευθερία, αλλά την Θέλουμε επίσης για να είμαστε ελεύθεροι να ποιούμε και να πράττουμε, και να ποιούμε και να πράττουμε συγκεκριμένα πράγματα"

Ομιλητές:

Αλέξανδρος Σχισμένος (Βαβυλωνία)
Γρηγόρης Τσιλιμαντός (Αντιεξουσιαστικη Κινηση Θεσ/νικης)
Νίκος Χριστόπουλος

Αντιεξουσιαστική Κίνηση
Θεσσαλονίκης

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

Βία ή μη βία; Αυτοδιαχείριση και αυτοοργάνωση: οι αληθινές λύσεις

Massimo Varengo
Μετάφραση: Νίκος Χριστόπουλος

“Το εξεγερτικό πνεύμα που υπάρχει στον αναρχισμό είναι σήμερα η μοναδική αντίσταση απέναντι στην επέλαση του ρεφορμιστικού ωφελιμισμού. Όχι μόνο δεν το απορρίπτουμε αλλά, ακριβώς γι’ αυτό, το θεωρούμε την καλύτερη πηγή των ενεργειών μας.”

[από το βιβλίο ” *Γράμματα σε ένα σοσιαλιστή” (Lettere ad un socialista)* του Λουίτζι Φάμπρι (Luigi Fabbri), 1914].

Βρίσκω ενδιαφέρουσα αυτή την αναφορά στον Φάμπρι, ο οποίος ανάμεσα σε άλλα ήταν γνωστός για την απόσταση που κρατούσε από κάθε εξτρεμιστική υπερβολή, για έναν αναστοχασμό πάνω στο θέμα της βίας, τον οποίο θεωρώ ιδιαίτερα χρήσιμο σε μια περίοδο σαν κι αυτή που ζούμε τώρα, αυξανόμενων κοινωνικών αντιφάσεων και επαναστατικών δυναμικών (όχι απαραίτητα ελευθεριακών), κατά την οποία το ζεύγος εξέγερση και βία από μερικούς βιώνεται ως αδιαχώριστο, σαν κάθε βίαιη πράξη να είναι από μόνη της εξεγερτική, κι από άλλους ως απαράδεκτο απολύτως.

Η εξουσία πάντα πόνταρε

Πάρα πολλές φορές έχω δηλώσει αναφερόμενος στον ορισμό της βίας ότι το υποκείμενο που κατεξοχήν εξασκεί το συστατικό της στοιχείο – δηλαδή τη φυσική και ηθική επιβολή – είναι το Κράτος το οποίο με την απειλή νόμων, διαταγμάτων, νορμών, την ίδρυση φυλακών, δικαστικών ψυχιατρείων κτλ. προσπαθεί να συμμορφώσει τα άτομα σε ένα σύστημα ιεραρχιών και

εξουσιαστικών ή ιδιοκτησιακών αξιών, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην τίθεται υπό αμφισβήτηση η υποτιθέμενη νομιμότητα της εξουσίας και της ιδιοκτησίας. Επίσης, η βία μπορεί να θεωρηθεί – αυτή είναι και η πιο διαδεδομένη ερμηνεία – ως η επιβολή μιας εγκληματικής θέλησης που εκφράζεται με τη χρήση της φυσικής δύναμης και των όπλων. Όμως, όπως και να τη διαβάσεις, το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι η βία παρουσιάζεται ως κοινωνική σχέση εφόσον προϋποθέτει δύο υποκείμενα, εκείνον που την ασκεί και εκείνον που την υφίσταται. Κι όπως συμβαίνει σε κάθε κοινωνική σχέση έτσι κι αυτή ανοίγει ένα πολιτικό πρόβλημα αφού η χρήση της συνεπάγεται μια ηθική κρίση επάνω σε αυτό που είναι δίκαιο και σε αυτό που δεν είναι.

Σχετικά με αυτό, είναι ωφέλιμο να υπογραμμίσουμε ότι η λέξη "βία" χρησιμοποιείται από την εξουσία για να δυσφημίσει όσους, πραγματικούς ή μη, της αντιτίθενται, ενώ παραδόξως είναι η εξουσία, το Κράτος το οποίο αξιώνοντας για τον εαυτό του το μονοπώλιο των όπλων και ασκώντας την κυβέρνηση πάνω στην κοινωνία χάρη σε διατάγματα και νόμους, τα οποία είναι αποκλειστικός καρπός των υπαρχόντων σχέσεων ισχύος, ασκεί καταπίεση και επιβάλλει υποχρεώσεις, εκ των πραγμάτων δηλαδή "βία", αν και μεταμφιεσμένη από τους μακιαβελικούς μηχανισμούς της αυτοαποκαλούμενης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

Επειδή φυσικά η λέξη "βία" προκαλεί τρόμο στη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού, ο οποίος προσδοκά μια πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη κοινωνία, η εξουσία, κατηγορώντας για βία όσους της αντιτίθενται κι όποιον δεν υπόκειται στον ολοκληρωτικό της έλεγχο, επιδιώκει να προξενήσει και να διασπείρει μέσα στην κοινωνία την απαξίωση και το φόβο απέναντί τους για να δικαιολογήσει περαιτέρω τη νόμιμη χρήση της καταστολής, συνήθως βίαιης, η οποία ισχυροποιείται κατά περιόδους από ειδικά "μέτρα" τα οποία λαμβάνονται στα λόγια ενάντια στους "βίαιους", αλλά κατευθύνονται ενάντια σε ολόκληρο το κοινωνικό σώμα. Σε αυτό το επίπεδο η εξουσία πάντα πόνταρε με στόχο τη διαίρεση και τη διάσπαση των αντιπολιτευτικών κινημάτων,

κατηγορώντας τα πιο ριζοσπαστικά και αποφασισμένα τμήματά τους για "βία" – εργαλειοποιώντας μεμονωμένα γεγονότα, προκαλώντας άλλα, εκμεταλλευόμενη σαφείς αφέλειες – με στόχο να στραφεί ο ένας εναντίον του άλλου σύμφωνα με την αρχαία αρχή του "διαίρει και βασίλευε". Αυτή η στρατηγική, η οποία το επαναλαμβάνω, ποντάρει πάνω στην αποστροφή που νιώθει απέναντι στη βία η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού, τροφοδοτεί συγχρόνως τα πιο μετριοπαθή τμήματα των αντιπολιτευτικών κινημάτων τα οποία αποδέχονται τους περιορισμούς που επιβάλλει η κυβέρνηση στον τρόπο διαδήλωσης και διαμαρτυρίας, με στόχο να μην διακινδυνεύσουν να δώσουν μια βίαιη εικόνα της δράσης τους.

Ενεργώντας όμως με αυτόν τον τρόπο, κάθε προοπτική αλλαγής στην ουσία ανατίθεται στις *ελίτ* που αλληλομάχονται για την εξουσία, αρνούμενοι στην πραγματικότητα να είμαστε οι πρωταγωνιστές της ζωής και του μέλλοντός μας, περιορίζοντας την πιθανότητα να εκφρασθούμε στις εκλογές, όποτε γίνονται, ή σε διαδηλώσεις όλο και πιο κενές από την πραγματική βούληση ενός συγκεκριμένου μετασχηματισμού, ο οποίος πραγματοποιείται μέσα από αποφασιστικούς αγώνες, πραγματικές απεργίες, σαμποτάζ και μποϊκοτάζ, από σώματα που μπαίνουν μπροστά.

Παταγώδες λάθος ανάλυσης και προοπτικής

Απέναντι σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων κάποιοι απαντούν με πράξεις και προκηρύξεις οι οποίες διεκδικούν τη νομιμότητα της βίαιης δράσης ενάντια στη βία του Κράτους, νομίζοντας ότι μπορούν να υπερβούν τα όρια των κινημάτων. Και το κάνουν επικαλούμενοι την γνωστή από παλιά "προπαγάνδα της πράξης" ή τον ατομικιστικό μηδενισμό ή μια συγκεκριμένη παράδοση αντάρτικου φοκιστικού τύπου [1].

Παρουσιάζοντας και βιώνοντας την κοινωνική σύγκρουση ως πόλεμο εν εξελίξει θέλουν να προτείνουν μια βίαιη "επαναστατική" δράση που θα είναι σε θέση να ταρακουνήσει και να εμπλέξει τις μάζες σε αυτή τη μάχη η οποία θεωρείται ήδη διακηρυγμένη κι απ' τις δυο πλευρές. Όμως αντίθετα από ό,τι συμβαίνει στην

πλειοψηφία των διεξαγόμενων πολέμων, κατά τους οποίους τα εμπλεκόμενα μέρη (σωστά ή λάθος) αισθάνονται σε πόλεμο, στην περίπτωση των ταξικών αγώνων ή της κοινωνικής σύγκρουσης η μεγάλη πλειοψηφία των υποτελών δεν αισθάνεται σε πόλεμο.

Η διεκδίκηση λοιπόν της επαναστατικής βίας σαν να είναι η βασικότερη προϋπόθεση της μετασχηματιστικής δράσης όσων εναντιώνονται στην υπάρχουσα τάξη είναι ένα δώρο που χαρίζεται στην αντίθετη πλευρά, στην εξουσία και τις πολιτικές, κοινωνικές, συνδικαλιστικές *ελίτ*, οι οποίες τη χρησιμοποιούν για να κάμψουν κάθε πραγματικότητα που αρνείται τη συνεργασία και την υποταγή.

Είναι απαραίτητο να έχουμε κατά νου τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις συνέπειες της σύγχρονης εξουσίας: την κυριαρχία του κεφαλαίου και την υποταγή στις δυναμικές του, τη διάσπαση μεγάλου μέρους του πληθυσμού – ο οποίος υπόκειται συνεχώς στους ιεραρχικούς περιορισμούς μιας αυταρχικής κοινωνίας (την πατριαρχία, ένα σχολείο φτιαγμένο για να καλουπώνει, τη μισθωτή εργασία, τον αστυνομικό έλεγχο, την ταξική δικαιοσύνη κτλ.) και οι οποίοι ενισχύονται από την ευρεία χρήση των μαζικών μέσων επικοινωνίας – το φόβο της απώλειας των αναγκαίων για την επιβίωση (ανεργία, επισφάλεια στην εργασία), τη συνεχή παρότρυνση για κατανάλωση, ένα αίσθημα συνεχούς ανεπάρκειας, αλλοτρίωσης, απομόνωσης, την εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων κτλ.

Σε αυτές τις συνθήκες το να ερμηνεύεις την κοινωνική σύγκρουση σαν ένα πόλεμο ανάμεσα σε δύο αντιπάλους στο ίδιο επίπεδο συνειδητοποίησης και σαφήνειας προθέσεων, είναι ένα παταγώδες λάθος ανάλυσης και προοπτικής. Χρήσιμο ίσως για να γεμίσεις τις γραμμές σου με λίγη ενότητα, αλλά ακατάλληλο να ανατρέψει τη συνολική κατάσταση.

Συλλογισμός και συνειδητή επιλογή

Ομοίως η αντίσταση στη βία της εξουσίας δεν μπορεί να οριστεί ως “βία” και η απόρριψη της συστηματικής χρήσης της βίας δεν

συνεπάγεται την αποδοχή της βίας είτε πάνω μας είτε πάνω σε άλλα υποκείμενα.

Το ότι είναι αποφασιστική και ενεργητική είναι ένα χαρακτηριστικό της άμεσης δράσης που υποστηρίζουν οι αναρχικοί και μάλιστα είναι αυτό που τους διακρίνει από τη διαμεσολάβηση και τον συμβιβασμό της κοινοβουλευτικής ή μεταρρυθμιστικής μεθόδου.

Όμως για τους αναρχικούς η αποτελεσματικότητα της άμεσης δράσης δεν εκφράζεται από το βαθμό της βίας που περιέχει, αλλά μάλλον από την ικανότητα να υποδείξει ένα δρόμο προσιτό στους πολλούς, να δημιουργήσει μια συλλογική δύναμη ικανή να περιορίσει όσο το δυνατόν περισσότερο τη βία. Ο αναρχισμός, αυτός καθαυτός, προϋποθέτει συλλογισμό και συνειδητή επιλογή των πράξεων. Αν από τη μια μεριά αρνείται να ταυτιστεί με την ιδεολογία της βίας (violentismo), από την άλλη δεν δέχεται τις απολύτως μη βίαιες θέσεις. Ο σύγχρονος αναρχισμός, αφήνοντας πάντα ελεύθερο το πεδίο στη συνείδηση των ατόμων και την ερμηνεία της ιστορικής στιγμής, πρέπει να μπορέσει να συνδυάσει το σεβασμό των ανθρώπινων αξιών που ανέκαθεν τον διέκρινε με την ικανότητα να δυναμώσει την αίσθηση της ελευθερίας και της ισότητας που υπάρχει μέσα στα κινήματα, προωθώντας την αυτοδιαχείριση και την αυτοοργάνωση, αληθινές λύσεις για κάθε πραγματική διαδικασία επαναστατικού μετασχηματισμού της κοινωνίας.

[1] Φοκισμός (foquismo) [σ.τ.μ.]: θεωρία που ανέπτυξε ο Ρεζί Ντεμπρέ (Régis Debray) εμπνεόμενος από τη δράση και τα γραπτά του Τσε Γκεβάρα αλλά και την εμπειρία του ίδιου του Ντεμπρέ στο αντάρτικο της Βολιβίας (1966-67). Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία μια μικρή μετακινούμενη εστία (foco) ένοπλων ανταρτών μπορεί να ενεργοποιήσει την επαναστατική διαδικασία με στόχο την ανατροπή του καθεστώτος , χωρίς να είναι απαραίτητα παρούσες όλες οι συνθήκες ενός γενικού ξεσηκωμού . Ο φοκισμός συνοψίζεται στη φράση του Τσε Γκεβάρα : “δεν είναι ανάγκη πάντα να περιμένουμε μέχρι να ωριμάσουν όλες οι συνθήκες για να κάνουμε μια επανάσταση , η επαναστατική εστία μπορεί να τις

δημιουργήσει”.

Ο Massimo Varengo είναι ιταλός αναρχικός και μέλος της FAI (Ιταλική Αναρχική Ομοσπονδία). Έχει επισκεφθεί την Ελλάδα και έχει μιλήσει σε εκδηλώσεις του περιοδικού Ευτοπία. Το άρθρο είναι μετάφραση από το ιταλικό αναρχικό περιοδικό A-Rivista Anarchica, τεύχος 367, Δεκέμβριος ΄11 – Ιανουάριος ΄12.